Incipit epła sci Gregorii turonen
sis archiepi ad beatum sulpicium
sedm Bituricensem archiepm. De or
tu sci Martini. & uita scor VII
dormientiu consanguineor ipsius.

BEATISSIMO PATRI SULPICIO. di
gra bituricen
si archiepo.
Gregorius
turonorum
indign9 sa
cerdos. in dno
salutari nostro
salute ppetuam. Apud poetam sub
figura api scor uirt9 & prudentia lau
dat eu dicit. Quo magis exhausti
fuerint. hoc acri9 omis incumbunt
generis lassi sarcire ruinas. Hoc pa
ter beatissime in fronte eple premi
sisse licuerit. consideranti quanta
prudentia. quanta sollicitudine. ti
tubantis eccle statu firmare. et ei9
ruinas resarcire contenditis. hoc ui
te ppe exemplis lucentib9. hoc melli
fluis exhortacionum sermonib9. hoc
denique gestis pcedentium scor imme
diu platis agere n cessatis. Hinc e cu
qd int cetera que paruitati mee uia
sublimitas impauit. urguens aute
impui e amici ammonitio. quatin9
VII dormientiu q apud mai9 monasti
um noscunt requiescere. quoruq fa
ma pcelebs longe lateq diffundit.
act9 uita uel finem si uspia possem
reppire uobis dirigere. Tu ego uix
ta poeticum illud. p more meo et p
uia reuerentia respondi. Tuus e pa
ter alme qd optes exposuisse labor.
m iussa capescere fas e. Statimq uei
no ut dicit obedientie pede. uram p
sequens iussione. pscrutat9 ecclesiarum
scrinia & bybliothecas reuoluens.
tande apud pfatum mai9 monasteriu
repperi qd querebam. Seruato g te
nore hystorie. pat'nitati ure ut pcie
tatis transcriptum destinaui. De cete
ro & p officio & p more uru e. & ob
xpi gram adquirenda edificare eccli
as. & amico imo seruo obedienti. ei9
dem xpi dni misericordiam impetrare

Explicit plog9. Incipit de uita et
obitu scor septem dormientium c
sanguineor Beati Martini turo
nis i maiori monasterio corporaliter qui
escentium.

TEMPORE DIOCLETIANI ET
MAXIMIANI IMPERATORUM
crudelitate eor exigente. deficere ce
pit & discedere pene uniuersus orbis a
romanor potestate. Int multos aute
hunor regnu discessit. psidente eis
floro rege strenuissimo. Qui florus
patre suo aumaro nouiter uia uniu
se carnis ingsso. regnu adept9 e cum
uiginti esset annor. Habebat autem
idem florus duos fres minores se. qui

tanũ & aumarum · Duxit aut̃ p̃dict᷒ flo
rus uxorẽ · puellã pulcherrimã brichil
dem nomine · filiã ebur regis saxonum ·
ex qua genuit tres filios · Primogenitũ
florũ · beati MARTINI turonensis geni
torẽ · secdm bilgrimũ · terciũ aumarũ ·
Secds ũ bilgrim᷒ iiii filios genuit · cle
mentẽ · primũ · letũ · et theodorũ · Ter
cius aut̃ aumar᷒ iii genuit · gauden
tẽ · quiriacũ · & innocentiũ · Florũ q
cũ regno suo fere p · x · annos feliciter
potiret᷒ · maximian᷒ aggredit᷒ · Qui fe
re p tres annos laborans · uix & cum
maxima difficultate p̃mas partes
regni ei᷒ ingressus ẽ · Nec sine morte et
sanguine suorũ pugnauerat, siquidẽ
florus cũ eo bis terq; sepi᷒ confligens ·
t̃pitter deuictũ fugauerat · Sed p̃dici
one suorũ sa[...]siuit q̃ddã castrũ & mu
niuit contra eũ & ei᷒ regnũ · et sic secdo
et tercium · Tandẽ obsedit eũ in q̃
dã cast̃ munitissimo · cũ omĩ fere no
bilitate suorũ · Obsessus aut̃ p dimi
diũ anni · ad deditionẽ compuls᷒ est ·
uenire · uita sibi cũ m̃bris suis atq;
suorũ concessa · Captosq; duxĩ secũ ro
mã · Int̃ q̃s fuer̃t duo f̃res flori regi ·
martini & aumar᷒ · filios aut̃ n̄dum
genuerat · n̄ p̃mogenitũ suũ florum
uidelicet triũ annorũ · Alios aut̃ du
os · post reũsionem captiuitatis gene
rauit · Cũ aut̃ p̃sentati essent diocle
tiano · iussit eos in carcerẽ · Post an
nũ ũ dimidiũ · recordat᷒ diocletian᷒
ꝓbitatũ flori · iussit eũ sibi p̃sentari ·
Videns aut̃ pulchritudinẽ ei᷒ ob fecẽ
& laborẽ carceris emarcuisse · misericordia
mot᷒ ẽ · absolutũq; remisit ad p̃pria · p
misso ei regno suo cũ reditib᷒ · subla
tis uel sarsitis munitionib᷒ · Tali eni

am pacto p̃misit eũ regnare · ut post
mortem ipsius filius ei᷒ n̄ sublimaretur
in regnũ · nec in c̃sulatũ · s; tantũ t̃bun᷒
extiteret · Quod cũ ex utroq; parte firma
tũ fuiss; · recessit cũ omĩb᷒ suis · Rex
aut̃ eodẽ anno genuit duos filios ·
bulgrinum & aumarũ · Ds ũ q n̄ accipit
p̃sonã p̃ncipũ · & reprobat consilia eorũ ·
q q̃s uult indurat · et t̃dit in reprobũ
sensũ & adducit in stuporẽ · imperato
res ipsos · q ecclesiam p̃secutionib᷒ g̃uis
simis diu uexauerant · in tantã am
tie & uanitatis deuenire p̃misit mu
tacionẽ · ut diocletian᷒ nicomedie ·
maximian᷒ mediolani · uno die de
positis insignib᷒ imperii · post imperium
priuati uiuerent quasi plebeii · Verũ
maximian᷒ haut multo post factus pe
nitens · cũ dispositis insidiis · genero
suo constantino iã regnũ tenenti
mortẽ moliret᷒ · deprehenso dolo illius ·
apud massiliã capt᷒ · nec multo post in
carcere fractis laqueo ceruicib᷒ stran
gulat᷒ · uel ut quidã asserunt a demo
nib᷒ suffocat᷒ · impiã uitã morte dig
na finiuit · Diocletian᷒ ũ & ipse eadẽ
ex causa · eidẽ constantino factũ se
intelligens suspectum · hausto uene
no sui ipsius effect᷒ ẽ punitor impi᷒ ·
& in uilla sua sec᷒ salonas oppidum ·
diẽ uite clausit extremum · II ·

His ita & temporali & et̃na mor
te multatis · cũ post teterrimã et
horridã bellorũ et p̃secutionũ caligi
nẽ · diu desiderate pacis tranquillitas ·
diuino nutu late p mundũ splen
descere cepit · Florus p̃mogenitum
suũ florũ · constantino q eisdẽ in pa
tronib᷒ · uidelicet diocletiano & ma
ximiano · breuissimo tempe constã

cio pat̄ suo & galerio maximino uisi
mul tantū medius successerat. educan
dū tradidit. Que semp carū & dilectū
constantin⁹ idē habuit. adultoq; & mi
lite facto. uxorē dedit neptē suā filiā
sororis sue. tburniq; constitutū re
misit ad patrē suū. Qui ex eadē ux
ore sua. uiuente patre suo filiū ge
nuit. quē florū uocari pcepit. Qui
nat⁹ ē quidē septimo decimo cōstan
tini anno. s; postmodū tempe filii ei⁹
constancii. a beato paulo constanti
nopolitano epō. deo disponente ca
thecumin⁹ fact⁹ & baptizat⁹. martinū
ē uocat⁹. Venerabilis aut̄ baptizator
ei⁹ idest patriarcha paul⁹. ab eodē con
stantio q̄ patͥ imperiū succedens.
in arrianā heresim declinauerat.
apud ciuitatulā qndā cucusā nomi
ne. ob catholicā fidē puls⁹ exilio. ar
rianoꝝ insidiis crudelit̄ strangulat⁹.
ad celestia regna uictor migrauit. Flo
rus aut̄ antiquus senio confect⁹. diē
clausit extremū. Terrā suā pmoge
nito suo diuisit. & duos frēs iuue
nes in manu ei⁹ reliquit. Qui mortuo
patre. tiam uirilit̄ rexit. & frēs suos
cū filiab⁹ nobilissimoꝝ pagi hunoꝝ co
pulauit. Ex quib⁹ pmogenit⁹ suus.
bulgarius uidelicet ut pdictum est
iiii filios generauit. sedis autem au
marus tres. ·III·

Florus q̄ tburnus filius flori re
gis. mortuo constantino. & regnante
constancio. constantinopolim uenit
cū filio suo floro paruulo. quē impa
tori cōmendauit. q̄ eū secū retinuit.
& militē fecit. Quē etiā adhuc ado
lescentulū. iulian⁹ cesar. cū ab eodem
constancio patruele suo. in gallias ad
uers⁹ barbaros. q̄ romanoꝝ t̄ras infesta
bant. ignar⁹ q̄d de eo dūs disponeret.
secū ad ferenda psidia adduxit. & exer
citandū militia. quā diu pualuit in eo
mutatu suo detinuit. S; uir scs magis
elegit deo seruire celesti. quā sub impa
tore t̄reno militare. q̄a ad hoc specia
lit̄ effect⁹ ē. ut triumphale sce crucis
uexillū in occiduis mundi partib⁹ eri
gendū & adorandū deueberet. & mi
litie sacramenta euuangelicis mutaret
edictis. Qui clar⁹ annis s; clarior meri
tis. scs ab infantia. deuot⁹ a pueritia.
pfect⁹ in adolescentia. phenni⁹ de die
in diē de uirtute in uirtutē pficiēs.
magnus in mundo claruit miraclis.
& doctrinis catholicis longe lateq;
resplenduit. Qui enī a tanta uirtu
te & miraculo tā grandi & stupendo.
initiū uitarū dei inchoauerat. q̄d mi
rū si & psperos in eis semp excurs⁹. et
beatos exit⁹ haberet. Immo mirum.
si post tam mirabilē quia ad se dns illū
traxit conuisionē. & uirtutū sublimi
tate ardua. & miracloꝝ claritate glo
osam. & religionis decore splendidā.
uigit usq; ad uite t̄minū n̄ ageret
conuisationē. Q̄s enī n̄ omū fere uir
tute & miraclo mirabilius ducat. in
fantulū uix decennē. ab uberib⁹ ut
sic dicam cū lacte matno imbibitam.
ex totis fanatici exhortuisse supstici
onē. parentib⁹ tutorib⁹ atq; actoribus.
nē minis. nē uerberib⁹. nē blanditiis
insistendo dehortantib⁹. ad xpi fidē
& ad eccle. cui⁹ nec dū pceptat saēm
ta. confugisse societatē. Q̄s n̄ summis
attollat pconiis. puerum duodennē
instar cordati & sapientis uiri. etatis
teneritudinē n̄ respiciendo. heremi

ſqualorem · ⁊ quicq̇d ibi tolerare poſſet
ac ſi delitias concupiſſe · ⁊ q̇d interim p̱
corpis imbecillitate n̄ ualebat · ſ; poſ
tea impleturꝰ erat · medicando ſaltim
⁊ deſiderando · in conſpectu dei q̇ nō
nunq̄ uelle p̱ facto reputat · iā face˝
Q̇s n̄ in ſignū laude p̄dicandū cenſeat ·
adoleſcentē in ſūmis enutritum delici
is · uirib; patꝰ ſeclari implicitū militię ·
quaſi ſolitariū uł monachū ſe exhibē
do · n̄ ſolū ab opib; malis · ſ; ⁊ ab omī
concupiſcentia nefaria continuiſſe ·
⁊ in medio fornacis babilonicę · ſul
phure ⁊ pice feruentis · ſe illibatum
cuſtodiſſe · int̄ alios aliena diripien
tes ⁊ eū irridentes · ſua n̄ modo ſup
flua · ſ; etiā neceſſaria paupib; erogaſ
ſe · ⁊ q̇d p̄cepta q̄q; tranſcendat · ut
indiuiſa clamide pater feciſſe˝ De al
tera quippe duarū ueſtium p̱ xp̄o
danda · n̄ de una diuidenda p̄ceptū
habemꝰ? Q̇d fecit iſte · cuiꝰ cor et ſua ⁊
ſe ipſū xp̄o · ⁊ p̱ xp̄o fr̄ib; impendere pa
ratū erat · Inq̄ ⁊ illud q̇s n̄ cū ſtupore
accipiat · q̇d int̄ parentes ditiſſimos
⁊ inclitos · utpote regib; artatus editos
conſtitutꝰ · q̇d ⁊ regis cōſtantij ⁊ ulia
ni ceſaris · nc̄ huiuſ nunc illius indiuí
ſis t̄tariū partib; comitatū ſeq̇ · ⁊ eis ut
pote maternoꝝ auunculoꝝ filiis · in
adoleſcentia adherere ⁊ obſeq̇ coact̄ ·
quoꝝ alt̄ arrianꝰ alt̄ apoſtata · uterq;
orthodoxoꝝ pſecutor erat · in tanta re
rū ſibi inuicē oppoſitarum contrieta
te ⁊ fidē incorruptā ſeruauit · ⁊ pau
ptatē extremā ſemp amplexatꝰ eſt ·
⁊ humilitatē pfectā tenuit˝ Q̇s ⁊ il
lud in eo inconſideratū p̄tereat · q̇d ea
qua pauperem contexerat parte cla
midis · xp̄m uidens circumdatū · et

illam quaſi oſtentando apud angloſ
unde gl̄iantē · de uiſione tam grandi
⁊ tam glioſa · de qua alius gl̄aretur ·
ipſe gl̄iatꝰ non ē · ſ; magis humiliatꝰ ·
hanelanti deſiderio · inſtar cerui ſiti
entis ad fontes aquarū · reuſus con
ſtantinopolim · p̄ceptis a beato paulo
urbis euſdē patarcha ut p̄dicamus
baptiſmi ſacramētis · q̇d ſedulo uolue
bat pectore ⁊ longo eſtu parturiue
rat · ⁊ iā quaſi in partū maturitate
naturali ad fructū uitę erumpere
geſtiebat · ipſe libens ad effectum p̱
ducere inſtituit˝ Q̇d hoc˝ Videlicet
ut calcatis omīb; ſcli lenocinantis
oblectamētis · libere uacaret deo · ⁊ abſq;
inp̄pellacione cure exterioris · cęleſtem
exigens conuerſationē · guſtaret cre
briuſ ⁊ uideret quā ſuauis ē dn̄s ·
Q̇d unū cum iuxta ſententiā dn̄i
maxime duceret neceſſariū · ⁊ ad
hoc ſolū adipiſcendū uehementer
ferueret · q̇s n̄ contemplari delectet̄
q̇s n̄ imitari conet̄ · quā ſimplici et
germana caritate p̱ ſalute fr̄is diſ
tulerit˝ O uere mirabilē ſci adoleſ
centis benignitatē · q̇ cū optimam
habeat partē · q̄ nulli conſequenti
eā auferet̄ · n̄ n̄ in foramine petrę et
cauerna macerię · optinere ſe poſſe
cognoſceret · ubi unica ptectio · et
ſingłare refrigeriū confugientib;
in umbraculū diei ab eſtu · ⁊ in ſe
curitatē et abſconſionē · a t̄bine et
a pluuia · uoto tam̄ ſanandi ſociū
conſ̄ uotū biennio mala mundi to
lerauit · ſtanſ foris quaſi ſine tecto
int̄ p̄cellas nimbos ⁊ gn̄dines · in li
mo pfundi · in lubrico ſcli · ubi n̄ in
ueniret requiem pes eiꝰ · ubi n̄ ſolū

iniuriis affligeret. sed et periculis urgueret innumeris. Quid faceret uel potius quid non faceret pro salute multorum. qui pro unius deuotione tantum tedii sustinuit. tam diuturnum quietis sue dispendium pertulit. Quas cruces. que supplicia. quas iniurias si inferrentur pro saluatore. non epulis omnibus quamuis delicatis ante ferret. qui pro amore hominis mortalis singularis gaudii sui unicum eque desiderium per cursus dilatione acriter cruciabatur. tamdiu adimplere distulit. Sed profecto sancti iuuenis exercebatur patientia. probabatur fortitudo. experientia formabatur. et perdiscebat in se ipso spontanea caritate. quod postea tempore oportuno episcopus animarum positus. debita sollicitudine faciendum sibi esset de multis. Ita doctus a iuuentute fecit hoc ipsum in senecta. ut omnis fere homines et plus quam exigi deberet ab eo in diebus maximi imperatoris. quando secundum caritatem que sua non querit ambulans. non solum uicta paulum fieri optauit. sed etiam anathema pene se fecit a christo pro fratribus. nocte communionis non uoluntate sed necessitate conueniendum iniens. ut his quarum ceruicibus seui regis gladius imminebat. hispaniarum ecclesiis consuleret. Sed sciens procul dubio adimplendam legem aliorum onera ab aliis esse portanda. sciens dilectionem legis esse plenitudinem. sciens caritatem esse uinculum perfectionis. principium fructuum spiritalium. sciens per ipsam seruiendum inuicem. ipsam uero numquam excidere. et ambulantem in ea non errare nec deficere. tante uirtutis fretus suffragiis secure presumebat. quoniam quicquid aliquando detrimenti pro eius obseruatione incurreret. per ipsam que operit multitudinem peccatorum. facillime restaurari uel suppleri posset. Nec obsecro cuiquam uel honerosa sit uel otiosa uideatur ista ob admirationem et contemplanda martini in etate adhuc iuuenili merita. facta digressio. cum totius opusculi huius summa in ipsum respiciat. nec minus propter ostendendam et caritatis eius habundantiam. qua semper totus affluxit. et originis nobilitatem. a seuero primo uite ipsius scriptore pretermissam. quam propter predictorum consanguineorum eius uenerabilem uel conuersationem uel obitum posteris insinuandum inertem licet stilum mouerimus. IIII.

Sed ut ab his iam ad suscepte narrationis seriem recurramus. Martinus ueteri exutus et nouo per baptismum indutus homine. tribunum suum quem tanto opere lucrari christo satagebat. qui euoluto tribunatus sui tempore mutatam uita et habitu seruiturum se deo pollicebatur. et eiusdem supplicatione et dilectione quasi ligatus. per biennium non rapinis sed sanctis ut ceperat insistens operibus in comitatu moratus est. Qua expectatione quoniam grauissime ferebat exacta. continuo non adquieuit carni et sanguini. et licet repugnante et indignante cesare abiurata seculari militia. abdicatis parentibus predictis. et patria in qua natus et notus diues et inclitus. et ob hoc reuerendus et magnificus haberi poterat. deo nobis illum in patrium destinante. in exteras has regiones diffugiens. ubi incognitus et inglorius reputaretur. exul et pauper. laudabilis in argumentum sue magne humilitatis. doctrina et exemplis prestantissimi et expectabilis uiri hylarii. qui in diebus illis ecclesie gallicane singularis et columna et lucerna apparebat. erudiendum se subdidit disciplinis. ne in

uacuum uel periculose curreret. si suo ferre
tur iuditio. et se sibi magistrum consti
tueret. et ne incideret eorum numerum quibus
dicitur. Ve uobis qui sapientes estis in o
culis uestris. et coram uobis ipsis pruden
tes. Cumque cum in scola uirtutum desudan
ti iuberetur a magistro celsiorem leuitici
ordinis gradum ascendere. ipse in aug
mentum profectus sui in infimo exorciste
offitio eo securius quo humilius eodem
tandem magistro suo concedente et im
rante subsedit.

Quid quod iam de hoc uiro tanta hu
militate fundato fieret. non ut secundum
scripturas humilem spiritu susciperet gloria.
et qui se humiliauerat a summo humi
litatis doctore quem pone sequebatur
exaltaretur. quasique in silentio subditus in
uestigarat. potens ope et sermone et
apostolico dignus ministerio aliis notas fa
ceret uias uite. Et quoniam ad mysterium
accederet non assumeretur. et quoniam predi
caret non mitteretur. Preterea cum apud
magistrum in summa degens subiecti
one et quiete instrueretur. nichil de se
magni estimans. nichil alti dispo
nens. a domino qui eorum paruuli sui intu
ebatur et magni pendebat. opus euuan
geliste per reuelationem iubetur exercere.
et parentes quos ad huc gentilitatis er
ror detinebat. ad insinuandam illis
fidem Christi monetur uisitare. Oraculo
itaque fretus diuino ex licentia beati hy
larii. nam nec dum ab augusto constan
cio pro fidei defensione in exilium missus
fuerat. quoniam iussus erat deuotus profici
scitur. et circumquaque ubi uerbum dei spargeretur.
multam ex conuersione infidelium messem
horreo Christi inferre contendit. paren
tesque suos cooperante gratia superna ad

christiane fidei professionem conuertit. solo
pater inscrutabili dei iuditio in yma
gine et errore terreni hominis permanente.
et ex sola ueteris usus auctoritate.
male ab infantia inbibitam supersticio
nem fanatici cultus pertinaciter defenden
te. Matrem quoque que eum mundo genue
rat. ipse in Christo regenerauit. factusque est
spiritualis pater. cuius carnalis erat filius.
et prestans ei ut esset mutuum aliquid no
ue in deo creature. a qua ipse ut homo
exsisteret post dominum mutuum acceperat.
Effecit autem ut et ista et ceteri quos salu
ti conquisierat per maritos patruorum pa
tris sui suorum. scilicet per patruos mar
tini et auinari qui christianissimi erant
et ciuitatibus sibi deputatis offitio fun
gebantur. Inter quos baptizati sunt etiam
bulginus et auinarius cum vii filiis suis.
clemente uidelicet. primo. leto. et theo
doro. gaudente. quiriaco. et innocen
tio. Quorum parentes prescripti bulginus et au
marius non sicut alii fratres paternam heredi
tatem diuidentes. sed tamquam uno ortu ge
mini nati sunt. sic una domo. uno
fundo. una re cum communi. cum uxoribus
et filiis conten ti sunt. Eodem au
tem anno quo baptizati sunt. uitam u
niuerse carnis ingressi sunt. ·LI·

Horum itaque prenominati vii filii.
omnia predia sua uenundantes
pretium pauperibus distribuerunt. seruosque
suos ingenuos fecerunt. Ipsi uero in quodam
loco se incluserunt. lectioni. orationi.
et psalmodie uacantes. et duobus
tantum seruulis contenti. qui eis offiti
um consolationis impenderent. ui
uebant in cenaculo constituti sine
querela. tam deo quam hominibus placen
tes. uxorum et liberorum grato consortio ca

rentes celibẽq; uitã achitare satagen
tes. De reliquiis aut̃ ciboꝝ ipsoꝝ ad
quascumq; partes deferrent᷑ uel a q
buscumq; infirmis sumerent᷑ quali
cumq; infirmitate tenerent᷑ ptin9
sanabant᷑. Quam ob rẽ ꝑmo ex ad
iacẽti ꝓuincia. & postmodũ ex omni
regione illa pene uniũsi uenientes.
illos sicut dei ꝓphas uenerabant᷑. Ex
quib9 multi ꝑdicatione eoꝝ fidẽ ip
soꝝ imitantes xp̄ianitati subiciebant
tur. & ueterẽ hominẽ exuentes no
uum q̃ secdm dm creat9 ẽ induebã
tur. Ceterũ ꝑncipes. t̃buni & mili
tes xp̄iani & iudei & gentiles eos
uisitabant. reuerebant᷑ & excole
bant. Qua de re serui dei ꝑmoti
mani gl̃e & ambitioni hui9 sc̃li su
bici timentes. fuge latibulũ expetẽ
tes. patam relinquere disposuerũt.
quippe cũ in hoc exemplo eis esset
abrahã & recentis alii iusti multi.
& recentissime patruelis eoꝝ beatis
simi9 Martin9. Qui sicut obtemꝑant᷑
& ꝓcepta xp̄i audiens & consilia. ni
chil ei9 amori ꝓposuerat. Ꝭ omĩb9 relic
tis assumpta cruce & sibi se abnega
to ipsum ducẽ sequens. arbitrioq; ei9 se
cõmittens. dampnosã cunctis ꝓp̄e
uoluntatis facultatẽ abiecerat. ita
xp̄c q̃q; pollicitacionis sue sententi
am in eo liberaliter complens. et
miraculorũ gloria. et honore pon
tificat9 & diuitiarũ copia. illũ quãuis
ista fugientẽ illustrauerat. & ꝑmissũ
sequacib9 suis centuplum ei iã & hic
reddiderat. in futuro seruans illi ple
nitudinẽ ultimẽ retributionis. Cũq;
de t̃ra & de cognatione sua sol9 ꝓpt̃
xp̄m exisset. magnificante eũ eodem
xp̄o duce suo in t̃ra peregrinationis sue.
& ad ũbum oris ei9 faciente ꝓdigia mi
rum dictu. de lapidib9 suscitabat fi
lios abrahe. & mutabat corda homi
nũ erroneosq; & incredulos condu
cebat ad semitas iusticie. & ad pru
dentiã iustoꝝ. euertebat delubra.
fundabat monastia. edificabat ec
clias. & ita paulatim succrescens. fac
tus erat in gentem magnam. VII.

Audientes q̃ ꝑdicti .vii. beati
uiri famã sc̃itatis & celebrita
tem nominis ei9 q͂ ei grande fecerat
ds̃ iuxta nomẽ magnoꝝ q̃ q̃cumq; tẽ
pore fuerunt in t̃ra. & q̃m in cathe
dra turonice urbis exaltat9 fide doc
trina & ope a quouis n̄ differret a
postolo. inito utili ẽsilio. breui expẽ
sa. exiguisq; sarcinis collectis. ad ip
sum uenire. & secdm ei9 dispositionẽ
uiuere statuerunt. Qd & factum ẽ.
Venientes itaq; turonis. inuenerũt
eũ in episcopio ex consuetudine do
minico die missarum sollempnia
celebrantẽ. petieruntq; more pere
grinoꝝ benedictionem. Post consum
mata ũ diuina mysteria. alloquens illos
beat9 Martin9. recognouit eos ẽẽ con
sanguineos & patrueles suos. flensq;
p singlos & osculat9 ẽ eos. Ducensq;
eos trans fluuiũ secũ ubi multitudo
cõmanebat frm̃. inuitauit ad ꝑndi
um in commune cũ frib9. Sequenti
aut̃ die omnẽ peregrinationis sue se
riẽ retexuerunt. uoluntatẽ suã in
hoc esse dicentes. ut limina aploꝝ
Petri & Pauli expeterent. & ut Ihe
rosolimã pgerent sepulchrũ dñi ui
sitaturi. & crucẽ dñi adoraturi. & p
beati iacobi sepulchrũ uenturi. et

sic ad ipsū reuisuri· Quā uiā cū benedic
tione beati martini aggredientes· nudis
pedib; laneis utendo uestib; pane et
aqua & crudis herbis contenti· quin

Requennio peregerunt· VIII·

Reuertentes itaq; incolumes.
beato martino se p̄sentauerunt cū mul
tis reliquiis· uidelicet de sepulchro do
mini· & eius sc̄issima cruce· de sepulchro
sc̄e marie matris dn̄i & ipsius uestimen
tis· de reliquiis apl̄or petri & pauli
& sc̄i iacobi fr̄is dn̄i & ex multis aliis
Quas beatus martinus reuerenter accipi
ens· in absida maioris ecclie cū reue
rentia posuit· Ipsi u̾ vii fr̄es beato
martino & fr̄ib; ibidē manentibus·
tā in anima quā in corpe se deden
tes· uouerunt se de loco illo amplius
n̄ recessuros· Statim eos beatus mar
tinus gratant̾ excepit· & monachico
habitu eos induit· & benedictione
p̄pa firmauit· Posuitq; eos in latere
cauati montis· in quodā specu· Fecit
q̄q; eis oratoriū in ipsa rupe· benedi
xitq; altare· ubi & reliquias p̄pa ma
nu condidit q̄s ipsi apportauerant·
Ordinauit secundo clericē & p̄mū
p̄sbiteros· letū & theodorū diaconos·
gaudentē· quiriacū & innocentiū
subdiaconos· Permanserunt aut̄ in eā
dē cella siue oratorio· ubi & delecta
bant̄ ieiuniis· oratione· silentio· lec
tione· quādiu beatus martinus supfuit·
Ipse quidē p̄ reuelationē obitū sui
longe ante p̄noscens· ad condaten
sem uicū ire disposuit· ut pacē int̄
clericos ecclie illius dissidentes refor
maret· Cognoscens etiā p sp̄m se eum
se n̄ reuisurū· conuocatis omnib; mo
nasterii fr̄ib; osculatus ē eos atq; bene
dixit· Prefecitq; eis unū ex ipsis loco
suo nomine gualbtū· & abbem con
stituit· & benedictione sua confirma
uit· cui & commendauit vii supdic
tos fr̄es & particules suos· Qui eos
suscipiens in cōmuni cū fr̄ib; aliis·
singlarit̾ eos diligebat· & specialit̾
reuisebat & confortabat· Porro be
atus martinus post obitum suū· usq;
ad diē migrationis eorū· sepissime ap
parebat eis in uisione· consolans eos
& corroborans· Vixerunt aut̄ cum
eo in sc̄o p̄posito annis xv· post trā
situ eius xxx v· uidelicet sub gualb
to abbate p̄mo annis xxiii· sub
aicardo sc̄do abbate annis duob;

IX· Huius scilicet aicardi tempe
contigit festiuitatē beati ei
dem martini de transitu sabbato e
uenire· Sequenti u̾ die qua dn̄i
cā celebramus· post pacta matutinorū
sollempnia· media nocte apparuit
eis idem ipse beatus martinus· nunci
ans eis obitus sui diem ita dicens· Au
rora sequentis diluculi emergente·
uocate huc aicardū abbatē ad uos·
Qui dū astiterit· intimate ei singli
omnē uite uēe seriem· & ac̄ uos·
confitentes peccata uēa· dicitēq; ei
ex me· ut in honore sc̄e trinitatis mis
sam celebret· commemorationem
mei faciens· & sc̄orū quorū reliquie
in p̄senti altari a me consecrato cō
tinent̾· ponatq; singlas hostias
p uobis singlis immolandas· Quib;
consecratis· singli communicabitis·
Pacta cōmunione· uiaticoq; suscep
to corpis & sanguinis ihu xp̄i· mis
saq; finita· p̄strabitis uos ad orati
onē· itaq; uniuse carnis ingrdie

nuni. tam a dolore mortis extinei quam a corruptione carnis estis alieni. sicque ab angelis suscipiemini. et a me ipso sursum conducemini. donec assignent vos ante tribunal christi. Quod totum factum est ut beatus Martinus imperavit. Cum autem communionem accepissent de manu aycardi abbatis. finita missa genibus flexis. sani atque incolumes in oratione prostrati. viam universe carnis ingressi sunt. ut beatus predixerat Martinus. tam a dolore mortis extortes. quam a corruptione carnis fuerant immunes. Repleta est illico cella illa tanto odore. ac si multorum aromatum congeries ibi sparsa putaretur. ·X·

Suscipiens igitur eos non ut de morte. sed quasi de oratione abbas aycardus una cum fratribus non mortuos putabant. sed dormientes. cum facies eorum ut rosa ruberet. caro ut nix albesceret. Quam obrem per sedilia illos disposuit. sicut soliti erant sedere in cella sua posuitque eos ita ut ab omnibus inspici possent. solis necessariis quibus ab iniuria intuentium defenderent. inter eos et intrantes mediis repagulorum obicibus. Patebant etiam limina. ut omnes advenientes viderent sanctorum facies. non sicut mortuorum sed sicut dormientium. Quia licet hominibus mortui essent. deo tamen cui omnia vivunt dormiebant. Per vii autem dies quibus super terram fuerunt. non defuit odor ille suavissimus. Tanta vero exstitit adventantium multitudo. quanta aut locus admisit aut vix vel semite capere potuerunt. Omnes febricitantes vel frigoretici qui adveniebant sani revertebantur. leprosi. surdi. muti et claudi multi curabantur. Afferebantur qui venire non poterant in lectis et grabattis. et ex odoris fraglantia sospites reddebantur. Septimo demum die a transitu ipsorum. abbas aycardus congregatis fratribus sancti monasterii. ad obsequium funeris sanctorum affuit. Misit quoque et accersivit sanctissimum senem turonice sedis archipresulem brictium. una cum clero et populo. Initoque consilio. sicut erant vestiti. sepelierunt eos in ipsa cella vel oratorio. ante altare ipsius oratorii. a beato Martino cum pignoribus sanctorum consecrati. Transierunt autem pridie idus novembris. secundo a die festo quo celebratur transitus beati Martini. et depositi sunt tercio decimo kalendas novembris. Qui sepulti terris. in christo se vivere manifestant virtutibus et miraculis. prestante eodem ihesu christo domino nostro. qui vivit et regnat cum deo patre in unitate spiritus sancti deus. per omnia secula seculorum amen.

Explicit vita sanctorum septem dormientium turonensium.

Hystoria de miraculis sancti Martini episcopi et confessoris.

UNIVERSIS sancte ecclesie prelatis archiepiscopis. episcopis. abbatibus. prioribus. presbiteris. omnibusque ubique terrarum catholicis. beati Martini turonensis ecclesie conventus salutem. et fideles in christo orationes.

Rarum est nostris in temporibus modernis hora semper labentibus divine ostensionis et miraculorum evenire. Unde divinitatis opus nostris diebus et nostros ad ocu